

УДК 664:330

Тушинська Л.М., Чорна Т.М.

СУЧАСНИЙ СТАН І ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

У статті розглянуто сучасний стан і основні проблеми функціонування харчової промисловості України, перспективи та основні напрямки її розвитку, шляхи та способи підвищення конкурентоспроможності галузевої продукції.

Ключові слова: харчова промисловість, виробництво, ефективність, конкурентоспроможність харчової промисловості.

Постановка проблеми. В умовах глобальних викликів сьогодення врахування пріоритетів сталого розвитку в діяльності підприємств харчової промисловості виступає запорукою забезпечення населення країни якісними та доступними продуктами харчування, а також є фундаментом для зміцнення та зростання національної економіки.

В сучасних ринкових умовах набуває актуальності питання щодо використання наявного потенціалу підприємств харчової промисловості України, що є головним чинником ефективного вирішення економічних та соціальних проблем держави, а також запорукою забезпечення світової конкурентоздатності вітчизняної економіки в умовах глобалізації.

Харчова промисловість є однією з найважливіших галузей економіки України, тому пріоритетним завданням на держаному рівні повинно бути створення сприятливих умов для її ефективного функціонування і розвитку.

Значення харчової промисловості полягає у задоволенні потреб населення країни в продовольчих товарах, формуванні потужного експортного потенціалу, суттєвому внеску до державного бюджету, сприянні надходженню іноземних інвестицій та наданні робочих місць значній частині населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. економічним проблемам харчової промисловості України присвячені праці вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема: О.М. Алімова, І.Д. Блажа, В.М. Геєця, Б.М. Данилишина, Л.В. Дейнеко, С.І. Дорогунцова, А.О. Заїнчковського, М.Г. Ісаєвої, А.С. Лисецького, І.І. Лукінова, Я.Б. Олійника, Б.Я. Панасюка, І.О. Сингаївського, В.Д. Слюсаря, Л.Г. Чернюк, М.Г. Чумаченка, П. Хейне, І.Р. Юхновського та багатьох інших.

Мета статті полягає у дослідженні сучасного стану, виявленні основних проблем і аналізі шляхів підвищення конкурентоспроможності харчової промисловості України.

Виклад основного матеріалу. Харчова промисловість є однією із провідних галузей вітчизняної економіки, яка за обсягами виробництва поступається лише чорній металургії, забезпечуючи більше 15 % промислової продукції України.

Важливість харчової промисловості підтверджується тим, що підприємства зазначеної галузі формують продовольчу безпеку країни, забезпечують населення необхідними продовольчими товарами, видатки на споживання яких становлять понад 60% загальних грошових витрат домогосподарств.

До складу харчової промисловості України входить понад 40 галузей, які виробляють продукти харчування. Основними серед них є цукрова, борошномельно-круп'яна, олійно-жирова, хлібопекарська, спиртова, плодоовочеконсервна, рибна, молочна, м'ясна, виноробна, кондитерська, пивоварна, тютюнова та інші [1].

Динаміка обсягів реалізованої продукції харчової промисловості у 2005 – 2015 роках представлена на рис. 1 [4].

Аналіз представлених даних показує, що темпи зростання харчової промисловості з року в рік є нестабільними. Так, найвище значення цього показника зафіксовано в 2014 році (21,2%), найнижче – в 2008 році (15,2%).

Динаміка фондів і споживання основних продуктів харчування з розрахунку на одну людину свідчить, що населення країни на даний момент забезпечується національним виробником на 50% [5]. Задоволення потреб населення України в продуктах харчування значною мірою досягається за рахунок імпортованих товарів. Сьогодні у великих містах 60 – 70% продовольства забезпечується за рахунок імпорту. Вступ України до СОТ збільшив долю продуктового імпорту [6].

Харчова галузь України має всі передумови для ефективного розвитку та піднесення – сприятливий природний, ресурсний та людський потенціали, продуктивне використання яких забезпечило б належне місце країни на світовому та вітчизняному ринку продовольчих товарів.

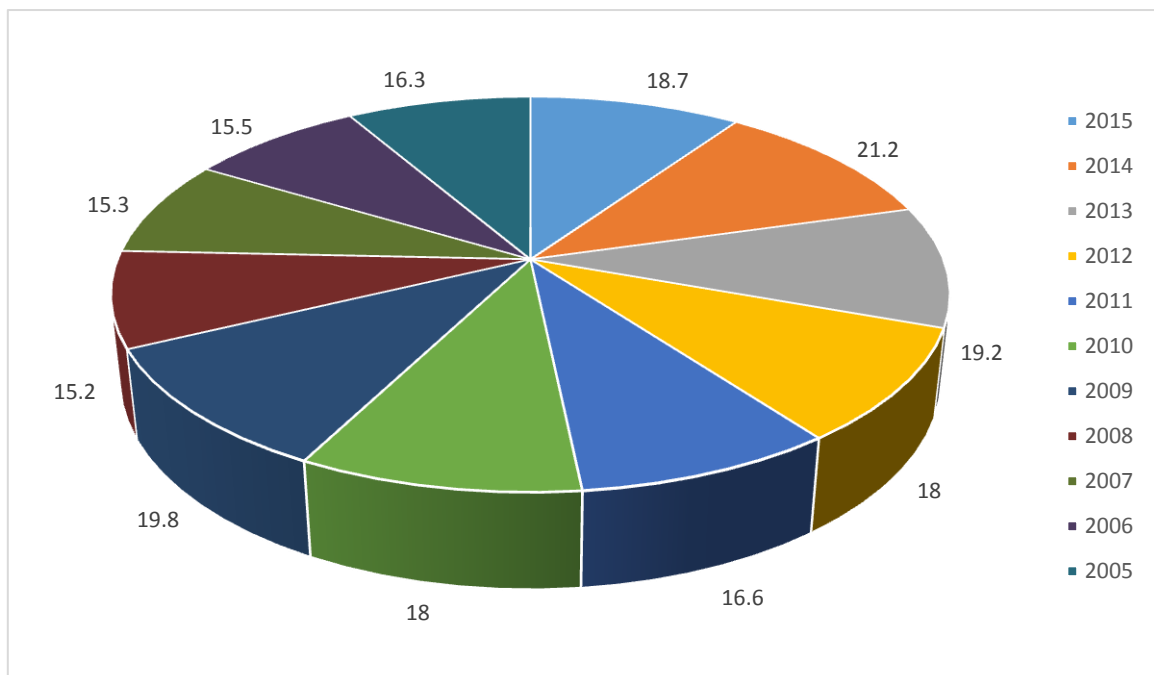

Рис. 1. Обсяги реалізованої продукції харчова промисловість України у 2005 – 2015 рр.

Успіхи та невдачі українських підприємств харчової промисловості слід розглядати як результат взаємодії низки чинників: зовнішніх (попит на ринку послуг, рівень доходів населення, стан розвитку науки, техніки і т.п.) і внутрішніх (стратегія підприємства, принципи його діяльності, наявність

ресурсів і їх раціональне використання, маркетинг і ін.). Здатність підприємства підлаштовуватися до зміни технологічних, економічних і соціальних чинників – гарантія не лише його виживання в сучасних складних економічних умовах, але і успішної діяльності надалі [2].

Цілі та пріоритети розвитку вітчизняних підприємств харчової промисловості в ринковому середовищі істотно залежать від економічних умов, в яких вони функціонують. У фазі кризи необхідно прагнути стабілізації їх фінансово-економічного стану, тому первинного значення набуває підтримка платоспроможності підприємства. Стратегія ж максимізації прибутку відкладається на другий план. Надалі, при зміні внутрішніх і зовнішніх умов в сприятливу сторону, активації на певних сегментах ринку, ця стратегія може бути реалізована повною мірою [3].

Серед основних проблем розвитку харчової промисловості можна виділити значний рівень застарілості і зношеності технологічного устаткування, збереження та ефективного нарощення експортного потенціалу даної галузі, створення механізмів мотивації праці із застосуванням новітніх, економічно ефективних і екологічно чистих технологій виробництва, які б сприяли підвищенню якості вітчизняної продукції та рівня її конкурентоспроможності на світовому ринку.

Вказані проблеми посилюються значною залежністю продуктивних сил харчової промисловості та їх розвитку від машинобудівної, хімічної, нафтопереробної галузей. Уповільнення темпів зростання виробництва або ж зменшення їх приросту в суміжних галузях кумулятивно впливає на розвиток харчової промисловості.

Важливою конкурентною перевагою харчових підприємств є визначення ціни продукту, що випускається, адекватної купівельній спроможності населення. Використання унікальних, нетрадиційних методів регулювання і управління інноваційною діяльністю харчових підприємств, неординарних

підходів до структури виробництва і розподілення ресурсів у напрямку задоволення потреб споживачів забезпечить підприємству наявність конкурентних переваг [6].

Посилена реалізація інноваційної діяльності підприємств галузі і підвищення конкурентоздатності продукції, що випускається, можливі лише при використанні інновацій та реалізації творчого потенціалу співробітників.

Фахівці [6] виділяють наступні напрямки підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств (рис. 2).

Рис. 2. Шляхи та напрями підвищення конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості

Висновки. Отже, враховуючи вищезазначене, необхідними напрямками підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств харчової промисловості є:

- забезпечення високої якості продукції;
- розширення асортиментного ряду;
- орієнтація на рівень пошуку споживачів;
- ситуаційні перетворення та структурна перебудова підприємств харчової промисловості;
- створення умов для навчання і підвищення кваліфікації співробітників харчової промисловості;
- впровадження на підприємствах харчової промисловості інноваційних розробок.

Практична реалізація заходів в рамках зазначених напрямів підвищення конкурентоспроможності дозволить вирішити проблеми, пов'язані з розвитком харчової промисловості та сприятиме створенню ефективного механізму взаємодії держави та підприємницького сектору.

Список використаних джерел:

1. Борщевський П.П., Дейнеко Л.В. Важливі проблеми галузі // Харчова і переробна промисловість. – 2014. – № 3. – С. 3 – 5.
 2. Хареба В. Наукове забезпечення розвитку харчової промисловості України / В. Хареба // Харчова і переробна промисловість. – 2012. – № 2 – 3(354). – С. 4 – 7.
 3. Макаренко І.О. Сучасні механізми стабілізації діяльності підприємств харчової промисловості / І.О. Макаренко // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 2(56). – С. 93 – 100.
 4. Статистична збірка України за 2015 рік. – [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
 5. Статистична збірка «Баланси фондів і споживання основних продуктів харчування населенням України». – [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
 6. Коваленко К.С. Шляхи вирішення проблем конкурентоспроможності вітчизняних підприємств харчових продуктів на міжнародному ринку / К.С. Коваленко // Інноваційна економіка. – 2014. – № 7. – С. 118 – 121.
-